

Les flames de la indignació

L'incendi forestal que durant tres dies ha cremat prop de 30.000 hectàrees a les comarques de la Catalunya central ha posat en evidència les greus mancances de la política de prevenció d'incendis forestals de la Generalitat.

Només cal fer una visita a dues o tres cases pairals del Bages o del Solsonès per fer-se una idea exacta de l'estat d'ànim dels habitants de les zones arrasades pel foc. En general, hi bufa un corrent d'opinió que recorre transversalment les sensacions de frustració, impotència, ràbia i dolor. Al mas Planas, situat al terme municipal de Sant Mateu de Bages, població molt castigada pel foc aquests darrers anys, es respiren tots aquests sentiments. La mestressa, Neus Vilardaga, es queixa de la falta de decisions urgents preses pels grups operatius

vinguts a apagar el foc. La manca de coordinació entre les forces d'ordre professionals de la Generalitat (bombers i Mossos d'Esquadra) i les altres (Guàrdia Civil i Protecció Civil) ha aixecat la indignació col·lectiva dels habitants de la zona, que coincideixen a dir que no van reaccionar amb la rapidesa adequada quan van néixer les primeres flames, sobretot tractant-se d'una àrea geogràfica marcada per l'abundància de pi negre, un arbre que crema amb extrema facilitat, i per un clima que en aquesta època de l'any supera, durant el dia, els trenta-cinc graus centí-

grads, acompanyat d'uns ínfims índexs d'humitat i d'un vent de marinada que completa un còctel perfecte per a convertir els boscos de les comarques centrals en un polvorí immens. "El foc no espera, així que tampoc no poden esperar des dels despatxos", afirma la mestressa de Can Planas. Per Eduard Rojas, gerent del Consorci Forestal de Catalunya, associació que agrupa la majoria de propietaris forestals catalans, "hi ha una greu falta d'estratègia. Si bé la prevenció immediata mereix un notable, la prevenció de fons és inexistent. La Generalitat ha deixat els boscos en una situació d'indigència".

Voluntat descoordinada. Tot i la presència de 28 efectius aeris, 200 vehicles terrestres i 1.800 persones entre agents rurals, Protecció Civil, Guàrdia Civil, Mossos d'Esquadra, veïns i voluntaris, hi ha un descontentament dels habitants locals per la forma com s'ha portat a terme l'apagament del foc. Rafael Ribó, president d'Iniciativa per Catalunya-Els Verds, es demana per què hom no va actuar de seguida amb tots els dispositius possibles, i més tenint al darrere la tènica experiència dels múltiples incendis del 1994. "El govern català -diu Ribó- hauria de canviar l'eslògan de la campanya 'Ara és demà' per 'Ara és ahir'". L'alcalde d'una de les poblacions afectades es queixa del menyspreu que l'administració autonòmica ha mostrat a les autoritats locals. "Sembla que només servim per fer entre-

MARC VILA

pans als bombers, quan som nosaltres qui coneixem millor el terreny afectat”.

Després d’escoltar infinitat d’anècdotes pejoratives de l’actuació dels cossos de la policia i dels bombers de la Generalitat, han començat a saltar dubtes sobre la política de prevenció d’incendis. Unió de Pagesos ha criticat l’actitud prepotent dels representants de la Generalitat respecte als habitants de la comarca, una conducta que fins i tot ha esquitxat l’actuació dels Mossos d’Esquadra, que van impedir als voluntaris i a les Agrupacions de Defensa Forestal (ADF) d’intervenir en l’extinció del foc. Per Joan Planas, de l’empresa familiar Paisatge i Aventura de Sant Mateu de Bages, la Guàrdia Civil i els Mossos només van servir “per empenyar i complicar la feina”. Un membre de l’ADF-Amics del Bosc creu que es van veure privats d’autonomia, fet que no va ajudar gens ni mica a apagar el foc.

Una vegada més la millor notícia que restarà del tràgic incendi és la

nombrosa presència de voluntaris, amatents a fer qualsevol feina per apagar-lo. Els grups de voluntaris estaven en mans dels bombers, que solien manar-los feines per evitar nous rebrots. Però sovint la manca de coordinació pesava en l’ànim d’aquesta gent desinteressada que veia com havien de romandre inactius a l’espera que algú els donés alguna ordre. Contra aquesta sensació de descoordinació, el president de la Generalitat, Jordi Pujol, va declarar, dos dies després del primer foc, que s’havia treballat bé, encara que sempre que hi havia foc o riudes, a la gent li feia l’efecte que no hi havia coordinació. Contra les protestes de la majoria de propietaris de les masies, que han assegurat que se sentien desprotegits, el conseller de Governació, Xavier Pomés, es defensava dient que des dels llocs de comandament s’han de prendre decisions de conjunt, no pas tenir “una visió individualitzada de la situació”.

Preguntes sense resposta. Els habitants de l’àrea afectada encara

no s’expliquen per què el conseller Pomés va ordenar, el dia 20 al matí, la retirada d’una tercera part dels tres-cents bombers que es dedicaven a apagar foc a la població d’Aguilar de Segarra (Bages), com si ja hi haguessin acabat la feina. Ara el conseller haurà de responsabilitzar-se d’aquesta decisió davant el Parlament de Catalunya. Alguns dels bombers que hi treballaven no es podien creure l’ordre que arribava del seu superior. Molts d’ells no han amagat la seva incomprensió per l’actitud adoptada des de la Direcció General d’Emergències i Seguretat Civil perquè, de retop, el col·lectiu de bombers ha hagut de suportar algunes crítiques exagerades que no s’ajusten a la realitat. La retirada de cent bombers distribuïts en disset camions va coincidir amb la desactivació del pla d’emergència Infocat, si bé al cap d’unes hores, i per causa de la virulència del foc, es va tornar a posar en marxa. Però el foc, que semblava apagat, va acabar arrasant 27.000 hectàrees. El director general d’Emergències de

La coordinació de les diverses forces és un dels talons d’Aquil·les de la política contra els incendis de la Generalitat de Catalunya. En el foc que va arrasar milers d’hectàrees la setmana passada al Bages i al Solsonès, són moltes les veus que denuncien que no es van aprofitar suficientment els voluntaris i les Agrupacions de Defensa Forestal (ADF).

LES DADES DE LA TRAGÈDIA

SUPERFÍCIE CREMADA

17.000 ha de zona forestal
9.000 ha de zona conreu
TOTAL: 26.000 ha

EFFECTIUS AERIS

7 hidroavions / 5 helicòpters
10 helicòpters bombarders
1 avioneta-guà
TOTAL: 28 aparells

DAVID FERNÁNDEZ

EFFECTIUS TERRESTRES

camions de bombers
tot terrenys / ADF
TOTAL: 200 vehicles

EFFECTIUS HUMANS

Agents rurals / Protecció civil
Guàrdia Civil / Mossos
d'Esquadra / Veïns i voluntaris
TOTAL: 1.800 persones

DESALLOTJATS

600 persones

la Generalitat, Enric Prior, defensa l'actuació del Pla contra Incendis argumentant que diumenge al migdia havien obrat amb coherència, perquè en aquell moment la situació d'emergència havia passat del nivell 2 al nivell 1. Tot plegat ha generat un corrent de desconfiança de la població envers les forces de seguretat i d'emergència. Dos centenars de persones del nucli rural de Freixinet (Bages), ja han emès un comunicat recomanant als ciutadans de tot el país que desconfiïn de les persones que diuen que els representen.

El govern català potser haurà d'efectuar reformes en la política contra incendis forestals, sobretot en els sistemes de prevenció i en la coordinació i dotació de mitjans en grans incendis. L'oposició creu que alguns punts de les resolucions aprovades pel Parlament el setembre del 1994 no s'han tingut gaire en compte en aquest darrer gran incendi forestal. Enric Prior avança que el govern escoltarà totes les crítiques i que a partir d'aquí es faran les variacions que convinguin. El Consorci Forestal ha configurat un pla d'acció per als boscos amb nou eixos bàsics. Se'n destaca la formació d'un equip especialitzat dins el Cos de Bombers amb competències per a assumir l'aplicació de tècniques d'extinció de grans incendis, com la del contrafoc, la creació d'una jornada de dotze hores per als bombers durant l'estiu per tal d'assegurar efectius frescos durant la nit, o l'activació de la prohibició d'accedir al medi natural a les persones de fora les comarques d'alt risc d'incendi, d'acord amb la llei d'accés al medi natural.

També caldrà revisar les partides

pressupostàries per política forestal. La Generalitat ha destinat enguany 2.000 milions de pessetes, la mateixa quantitat que en l'exercici anterior, a la lluita contra el foc. Eduard Rojas, del Consorci Forestal, es queixa que el govern català només aporti 120 milions de pessetes anuals a la conservació dels boscos, que és tant com dir tres pessetes per hectàrea, assegura. Rojas lamenta la poca atenció de la Generalitat al sector agroforestal: "hi ha falta de visió general. Crec que la idea del president Pujol és que els boscos no tenen futur, quan són un incentiu del turisme en aquest país".

Algunes organitzacions creuen que la solució podria ser que aquest sector passés a dependre directament de Medi Ambient. "Tot és un problema de fons -continua Eduard Rojas-, perquè el bosc no és un sector productiu. És un problema de desequilibri territorial". D'altra banda, el conseller del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP), Francesc Xavier Marimon, respon a les crítiques dient que els propietaris forestals han rebut des del 1994 4.100 milions en ajuts, "el que passa és que demanen 6.000 milions anuals i això no pot ser perquè el pressupost total del DARP és de 19.000 milions".

I després del foc, què? Aquesta és la pregunta que es fan tots els pagesos i ramaders afectats pel terrible incendi de fa uns dies. El conseller Marimon va anunciar dimecres de la setmana passada la concessió d'ajudes als damnificats, tal com es va fer el 1994. Ara, Marimon avalua en 1.750 milions de pessetes els danys a granges, conreus i boscos afectats pel foc, quan des del Consorci Forestal parlen de 18.000 milions de pèrdues per uns boscos que no seran rendibles fins d'aquí a seixanta anys. El DARP té previst de concedir crèdits tous i subvencions a fons perdut als titulars de les 235 explotacions agràries afectades. El responsable del sector forestal d'Unió de Pagesos, Joan Jou, es mostra recelós sobre l'efectivitat i la immediatesa dels pagaments: "els pagesos no tenen gens de confiança en l'administració". Des d'aquest sindicat insten el govern català perquè aquestes ajudes vinguin d'un pressupost extraordinari, "no solament del DARP, sinó també de Medi Ambient, Indústria o Governació". Joan Planas, un dels afectats pels focs del 1994, creu que en aquests préstecs de la Generalitat hi ha "molta lletra petita". Per Rafael Ribó, d'IC-EV, l'endarreriment en els pagaments pels afectats del 1994 és "una pràctica habitual del

MARC VILA

La Direcció General d'Emergències i Seguretat Civil de la Generalitat de Catalunya va ordenar la retirada d'un terç dels efectius abans de l'extinció completa del foc. L'endemà van haver de tornar perquè l'incendi havia revifat.

govern català". El conseller Marimon ha assegurat que les ajudes s'articularan "immediatament" mitjançant préstecs tramesos per l'Institut Català de Crèdit Agrari (ICCA) a un interès de l'1%, en un termini de deu anys, amb tres de manca. Quant a les sumes a fons perdut, cobriran entre el 30% i el 75% de les explotacions afectades, segons els danys que el foc hagi ocasionat.

Avui és demà. Una vegada passat el foc, arriba l'hora de contemplar el futur, que no és gaire esperançador. La zona cremada era dominada pel pi negre, una espècie que va servir per colonitzar els boscos de la Catalunya central, quan els conreus es van deixar a principi de segle per causa de les plagues de fil-loxera. El pi negre forma boscos molt densos, amb sotabosc pobre i d'alta combustibilitat; es tracta d'una espècie que no es regenera i que requereix replantament. Només així, i esperant pacientment quaranta anys, es pot tornar a recuperar el bosc que avui és cendra. Eduard Rojas, gerent del Consorci Forestal de Catalunya, és escèptic en aquest punt perquè la majoria de boscos són privats i, com que no hi haurà ajudes, "la gent no plantarà pins nous i esdevindrà una zona d'arbust". Els ecologistes també hi diuen la seva. Ignasi Sivillà, president del Col·lectiu l'Alzina, de Manresa, creu que no s'ha d'afavorir la reforestació del pi, "un arbre que és dues-centes vegades més combustible que no pas l'alzina", ni la neteja del sotabosc perquè es faria malbé l'ecosistema. Per la seva banda, el conseller Marimon ha deixat entreveure que una de les primeres mesures a prendre serà de recuperar zones de bosc per al conreu: "així es garantirà un espai de tallafocs enmig d'una massa de bosc tan espessa".

Per què hi ha més incendis aquestes darreres dècades que no pas fa cinquanta anys? Força raons ho expliquen. El progressiu escalament del planeta que fa elevar les temperatures de mica en mica, les negligències dels ciutadans que passen el lleure a la ruralia, la pèr-

El foc destrueix tot allò que se li posa per davant i el seu ràpid avanç agafa per sorpresa fins i tot les vaques que pasturen. La pèrdua de la força productiva del bosc és una de les claus que expliquen la proliferació dels incendis en els nostres boscos. (Foto: Marc Vila)

dua de la força productiva del bosc: minva del consum de llenya i del nombre de caps de bestiar —que no necessiten tanta pastura—, substitució de l'alzina i del roure pel pi..., heus ací algunes de les raons que els pagesos de la Catalunya central esgrimeixen per explicar les catàstrofes incendiàries d'aquest darrer quart de segle. Tot plegat hauria de dur a una profunda reflexió per ressituar la relació

actual de l'ésser humà amb la natura. Neus Vilardaga, de Can Planas, s'esgarrija només de pensar en l'herència ecològica que deixem als nostres successors. La sentència d'una pagesa de Castelltallat, població bagenca castigada molt pel foc, és ben explícita: "Sí, nosaltres som vius, però el nostre entorn ja és mort".

Jordi Finestres

eggin

PER LA

LLIBERTAT

D'EXPRESSIONÓ

COL-LABORACIONS ECONÒMIQUES:

caja laboral popular
3035-0025-86-0251011936

MISSATGES DE SUPORT:

Fax 94 424 45 78
E-mail: epaiketa@izartel.com

Comitè Catalunya-Euskadi